

DARIA AMBROZIAK

UNIWERSYTET OPOLSKI

Świat Orientu w przekładach Józefa Sękowskiego pod tytułem *Opowieści wschodnie*

RIENT OD WIEKÓW WZBUDZAŁ ZAINTERESOWANIE W KRĘGU społeczeństw europejskich. Dążenie do poznawania krajów Wschodu, ich mieszkańców, języków, którymi się porozumiewali, a także kultury i realiów życia wynikało z różnorodnych przyczyn. W średniowieczu badania orientalistyczne stymulowała potrzeba wyjaśniania i interpretowania Biblii oraz działalność misyjna. Później, w kolejnych wiekach, wraz z rozwojem stosunków gospodarczych, głównie handlowych, pomiędzy krajami europejskimi i Wschodem, pojawiła się również konieczność kształcenia osób biegle znających języki wschodnie, które można byłoby zatrudniać w charakterze tłumaczy¹. Największe jednak zainteresowanie Orientem obserwuje się w epoce romantycznej; z jednej strony było ono efektem oddziaływania dominujących wówczas nurtów ideowych, z drugiej – przejawem fascynacji tajemniczością i odmiennością Wschodu, która pobudzała wyobraźnię twórców. Źródłem inspiracji dla pisarzy stawały się wówczas egzotyczne pejzaże, orientalna przyroda, kultura, odmienny sposób postrzegania i rozumienia świata. Kazimiera Lis, autorka książki o związkach rosyjsko-romantycznych doby romantyzmu, pisze:

¹ J. R e y c h m a n, *Próby organizacji orientalistyki polskiej w dobie mickiewiczowskiej*, „Przegląd Orientalistyczny” 1954, nr 3, s. 247.

Romantyków pociągała egzotyka, miejsca niezwykle, nigdy pospolite, banalne. Idealną scenerię horyzontalną wypraw, podróży – rzeczywistych, ale i duchowych zarazem – bohatera romantycznego kształtował przede wszystkim krajobraz, przyroda i niekiedy architektura Orientu, Północy i Południa².

Podobne zjawisko obserwuje się także i na gruncie polskim, na którym dotąd Orient był obecny tylko w niewielkim zakresie, głównie za sprawą amatorskich zainteresowań przejawianych przez magnatów: Adama Kazimierza Czartoryskiego i Jana Potockiego³. Oprócz wpływów epoki w rozwoju orientalistycznych zainteresowań w Królestwie Polskim istotną rolę odegrała także ówczesna sytuacja polityczna. Badacz orientalizmu Jan Reychman wyjaśnia:

[...] połączenie wielu części Polski z ziemiami Rosji, mającej tak silne interesy handlowe i polityczne na Wschodzie, spowodowało i na ziemiach polskich silny wzrost zainteresowań gospodarczych i kulturalnych Wschodem. Te mało zbadane próby handlu Polski ze Wschodem w latach Królestwa Kongresowego pozostają w niewątpliwym związku z ówczesnym orientalizmem i one stanowiły podłoże zainicjowania pierwszych poczynań organizacji uniwersyteckich studiów orientalnych na uniwersytetach polskich⁴.

Na początku XIX wieku starania o utworzenie ośrodka studiów wschodnich podjęły władze Uniwersytetu Wileńskiego. Kadre dla planowanego przedsięwzięcia stanowili ówcześni profesorowie wileńskiej Alma Mater, historyk Joachim Lelewel (1786–1861) i znawca języków i literatur klasycznych Gotfryd Groddeck (1786–1825), którzy – choć nie ukończyli studiów orientalistycznych – znali język arabski, fascynowali się Wschodem, swą wiedzę czerpiąc zarówno z wykładów z zakresu orientalistyki, prowadzonych na zachodnich uniwersytetach, jak też i z indywidualnej lektury. W celu zapewnienia odpowiedniego poziomu naukowego nowopowstającemu ośrodkowi, w roku

² K. L i s, *Romantycy. Powinowactwa rosyjsko-europejskie. Studia*, Kielce 1998, s. 172.

³ J. R e y c h m a n, *Zainteresowania orientalistyczne w środowisku mickiewiczowskim w Wilnie i Petersburgu*, w: M. L e w i c k i, K. M i c h a ł o w s k i, S. P r z e w o r s k i i in., *Szkiele z dziejów polskiej orientalistyki*, red. S. Strelcyn, Warszawa 1957, t. 1, s. 69–71.

⁴ J. R e y c h m a n, *Próby organizacji orientalistyki polskiej*, dz. cyt., s. 248.

1817 skierowano na studia orientalistyczne za granicę pracownika uniwersyteckiego Michała Bobrowskiego (1784–1848), a dwa lata później – Józefa Sękowskiego (1800–1858), utalentowanego absolwenta wileńskiej wszechnicy, odznaczającego się niebywałymi zdolnościami lingwistycznymi⁵. W czasie podróży, którą ten drugi odbywał w latach 1819–1822, zwiedził on Turcję, Syrię, Liban oraz Etiopię. Jednocześnie wszechstronnie i intensywnie zapoznawał się ze Wschodem, solidnie ucząc się języka arabskiego i tureckiego, poszerzając wiedzę z zakresu kultury i realiów życia mieszkańców Bliskiego Wschodu. Ponadto Sękowski zajmował się także tłumaczeniem *Koranu*, przygotowywał (wraz z Jakubem Berggrenem) arabski słownik dialektologiczny, gromadził teksty źródłowe związane z historią kontaktów polsko-tureckich. Dokonywał też wielu unikatowych zakupów, między innymi, na prośbę Samuela Bogumiła Lindego, zdobył cenne zabytki rękopiśmienne, które wzbogaciły zbiory Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie, oraz nabył egipski papirus z I wieku naszej ery, przekazując go następnie w darze Bibliotece Jagiellońskiej⁶.

Dzięki zdolnościom językowym, uporowi w zdobywaniu wiedzy, chłonności umysłu i sile charakteru Sękowski w pełni wykorzystał podarowaną mu przez władze uniwersyteckie szansę na rozwijanie swoich zainteresowań i doskonalenie znajomości języków wschodnich. Dowodem tego jest fakt, że w krótkim czasie stał się uznanym orientalistą, o którego zabiegała nie tylko wileńska Alma Mater, lecz również i uczelnia w Sankt-Petersburgu. Ostatecznie przyjął propozycję Uniwersytetu Petersburskiego i w roku 1822 podjął tam pracę na stanowisku profesora zwyczajnego. Odtąd Sękowski już na stałe związał swe losy z Rosją, zajmując się również redakcją poczytnego czasopisma „Biblioteka dla Cztienija” oraz twórczością literacką.

Już podczas studiów Sękowski przejawiał duże zainteresowanie Orientem, czemu dawał wyraz, dokonując tłumaczeń tekstów literackich. W roku 1818 przełożył z arabskiego na język polski bajki Amstafa Lokmana El-Hakima pod tytułem *Podobieństwa, czyli bajki mędrca Lokmana*, czym zwrócił uwagę wileńskich specjalistów z zakresu

⁵ Tamże, s. 252–253.

⁶ D. A m b r o z i a k, *Każdy baron ma swoją fantazję. Józef Sękowski – Polak z pochodzenia, Rosjanin z wyboru*, Opole 2007, s. 30.

orientalistyki. Książka zawierała tłumaczenie utworu, które dodatkowo opatrzone zostało fachowo przygotowanymi przypisami. Ponadto wydanie to translator wzbogacił wstępem zawierającym informację o autorze i jego życiu; opublikował w nim też artykuł na temat historii gatunku oraz związków pomiędzy bajkami Lokmana i bajkami Ezopa⁷. Aleksander Jabłonowski uznał, że „Była to pierwsza poważniejsza jego próba w zawodzie literackim”⁸. Po tych niezwykle udanych doświadczeniach translatorskich młody orientalista nie wahał się podjąć literackich przekładów także z innych języków wschodnich, na przykład mongolskiego, perskiego czy też tatarskiego.

W niniejszym szkicu skupiamy uwagę na tłumaczeniach opublikowanych przez Sękowskiego w latach dwudziestych XIX wieku. Mowa tu o wczesnych przekładach z języków wschodnich na rosyjski kilku opowieści i poematów, które po raz pierwszy ukazały się w czasopiśmie „Polarnaja Zwiezda” (1823–1825), a następnie wraz z kilkoma innymi utworami utworzyły cykl *Opowieści wschodnie* (*Восточные повести*). Wśród nich znalazły się takie tytuły, jak: *Beduin* (*Бедуин*, 1823), *Witeź kopia bułanego* (*Витязь буланого коня*, 1824), *Drewniana piękność* (*Деревянная красавица*, 1825), *Prawdziwa wielkoduszność* (*Истинное великодушие*, 1825) i *Lekcja dla niewdzięcznych* (*Урок неблагодарным*, 1825)⁹. Są to przede wszystkim tłumaczenia z języka arabskiego, wyjątek stanowią: *Lekcja dla niewdzięcznych* – przekład z języka perskiego, i *Drewniana piękność* – tłumaczenie z narzecza tatarsko-azerbejdżańskiego. Wszystkie podpisane zostały nazwiskiem Józefa Sękowskiego. Niestety, nie udało się ustalić autorstwa tych opowieści.

Trudno jednoznacznie wyjaśnić, co skłoniło przyszłego Barona Brambeusa (tym pseudonimem posługiwał się Sękowski od roku 1833) do zajęcia się tłumaczeniami z języków wschodnich niemal bezpośrednio po przyjeździe do Sankt-Petersburga. Być może w ten sposób chciał potwierdzić swoje bardzo dobre merytoryczne przygotowanie do pracy

⁷ Tamże, s. 27. Szerzej na temat tego przekładu zob.: A. Z a j ą c z k o w s k i, *Orient jako źródło inspiracji w literaturze romantycznej doby mickiewiczowskiej*, Warszawa 1955, s. 23–25.

⁸ A. J a b ł o n o w s k i, *Orientalista Sękowski w korespondencji z Lelewelem. Studium na tle listów orientalisty osnute, w: t e g o ż, Pisma, t. 7: Rzeczy polskie*, Warszawa 1913, s. 13.

⁹ В. А. Кошелев, А. Е. Новиков, „...Закусившая удила насмешка...”, w: О. И. Сенковскій, *Сочинения Барона Брамбеуса*, Москва 1989, s. 7.

orientalisty na uniwersytecie i jednocześnie zaznaczyć swoją obecność nie tylko wśród znawców Wschodu, lecz także i w środowisku literatów. Najwidoczniej zastosowany manewr przyniósł spodziewane rezultaty, skoro *Witez konia bułanego* zwrócił szczególną uwagę Aleksandra Puszkina, który 8 lutego 1824 roku w liście do Aleksandra Bestużewa pisał: „Bajka arabska jest wspaniała; radzę Ci trzymać za kark tego Sękowskiego”¹⁰. Nie ulega wątpliwości, że Sękowskim kierowała także chęć popularyzowania wśród szerszego grona rosyjskich odbiorców wiedzy na temat literatury i kultury Wschodu, do niedawna w Rosji jeszcze zupełnie nieznaney, w Europie zaś podbijającej serca i umysły wszystkich romantyków.

Pierwsze przygotowane przez Sękowskiego tłumaczenia mają charakter krótkich opowieści o prostej, jednotorowej fabule, nieskomplikowanej kompozycji i zróżnicowanej tematyce. Akcja utworów rozgrywa się w przestrzeni Orientu, a podejmowane zagadnienia koncentrują się wokół wartości uniwersalnych, takich jak: dobroć, szlachetność, uczciwość, wielkoduszność w postępowaniu z innymi, nawet z nieznanymi, przyjaźń, miłość, bohaterstwo, szacunek dla starszych, wierność tradycji, wyznawanym zasadom, danemu słowu. Wartości takie jak szlachetność i wiara w człowieka odnajdujemy, między innymi, w utworze *Beduin*. Bohaterami tej opowieści są bracia, którym zamordowano ojca. Początkowo domagają się oni ukarania winnego i zasądzenia odszkodowania, jednakże późniejsza przemiana duchowa mordercy, jego sumienność, prawdomówność, wiara w ludzi i troska o budowanie uczciwych relacji sprawiły, że niedoszli mściciele wybaczyli mu winę. Sami też, słuchając swego wewnętrznego głosu, nie przyjęli żadnego zadośćuczynienia, tłumacząc: „»Postąpiliśmy zgodnie z sumieniem, a kto wypełnia jego nakazy, tego nie można przekupić żadną nagrodą, ani przestraszyć żadnym udręczeniem«” [226]¹¹.

W innej opowieści, pod tytułem *Prawdziwa wielkoduszność*, mowa jest o dobroci i szczodrości starca Hazima, którego szlachetne postępo-

¹⁰ А. С. П у ш к и н, *Полное собрание сочинений в двух томах*, т. 2: *Художественная проза. Критика и публицистика. Автобиографическая проза. Историческая проза. Письма*, Москва 1999, s. 582. To i pozostałe tłumaczenia – D. A.

¹¹ И. С е н к о в с к и й, *Собрание сочинений*, т. 1, Санкт-Петербург 1858. Wszystkie cytaty z utworów Sękowskiego pochodzą z tego wydania. W nawiasie po cytacie podaję numer strony.

wanie względem ubogich zostaje docenione przez kalifa poprzez nadanie mu stanowiska namiestnika w Arabii i Iraku. W prezentowanych przez Sękowskiego tekstach pokazywani są też antybohaterowie, którzy nie umieją docenić dobroci i życzliwości swoich zwierzchników i zachowują się niegodnie w stosunku do nich. Z taką negatywną postacią spotykamy się w opowiadaniu *Lekcja dla niewdzięcznych*, a jest nią Ibrahim, który z pozoru był uległy i oddany namiestnikowi Arabii, Abu-Mohammedowi, w rzeczywistości jednak okazał się niewdzięcznym i niegodnym jego dobroci, za co został ukarany przez władcę. Wartość prawdziwej miłości, bohaterstwo oraz wierność wyznawanym zasadom, w tym powinności względem zmarłych, przedstawiona została w utworze *Witeź konia bułanego*. W tej arabskiej kasydzie ukazano walkę ojca i braci pewnej pięknej dziewczyny przeciwko jej narzeczonemu. W wyniku starcia wszyscy jego uczestnicy giną, a młoda panna, zgodnie z tradycją, dokonuje pochówku ojca i narzeczonego, po czym popełnia samobójstwo, chcąc do końca pozostać wierną słowu danemu ukochanemu mężczyźnie. O potrzebie miłości i roli uczciwości w życiu człowieka traktuje opowiadanie *Drewniana piękność*, którego konstrukcja ma charakter logicznie prowadzonego dowodu potwierdzającego sformułowaną na początku tekstu tezę, iż to wszystko, co zostało zdobyte w sposób nieuczciwy, nigdy nie przyniesie oczekiwanych korzyści.

Wybór utworów o takiej właśnie tematyce podyktowany był zamiarem ich publikacji w czasopiśmie i tym samym chęcią przybliżenia szerszemu gronu rosyjskich odbiorców orientального świata z jego niepowtarzalną atmosferą. Oprócz względów poznawczych, translatorowi przyświecały także cele dydaktyczne, na co wskazują walory etyczne tekstów, zwrócenie uwagi na konieczność postępowania zgodnie z kodeksem moralnym oraz wskazanie na jego istotne znaczenie w budowaniu międzyludzkich kontaktów. Wybór tekstów, w których ważną rolę odgrywają uniwersalne prawdy, sugeruje odbiorcy, że niezależnie od szerokości geograficznej, realiów życia, specyfiki otaczającego świata istnieją pewne wartości moralne, które są ponadczasowe i jednocześnie wspólne zarówno dla mieszkańców Wschodu, jak i dla Rosjan.

Sękowski przybliży swoim czytelnikom Orient głównie poprzez zachowanie w tłumaczeniach oryginalnych imion bohaterów. W przekładach analizowanych utworów postaci noszą takie imiona, jak: Omar,

Sulejman, Chares, Hazim, Asim, Ibrahim, Abu-Derr, Amru-Karab-el-Zo-beida, Okram el-Bairadz, Abu-Mohammed-el-Chedžadż, Abd-el-Melik. W obfitości pojawiają się tu także przytoczenia charakterystycznych form grzecznościowych. Wśród nich najczęściej spotykamy zwroty typu: „Władco prawowiernych, panie prawowiernych” – występujące w bezpośrednich replikach skierowanych do kalifa; „Jaką odpowiedź dasz ty, władco prawowiernych?”; „Powiedz, jaką radę nam dasz?” – charakterystyczny zwrot używany na dworach wschodnich, a także „mój kuzyn” – tradycyjne wyrażenie stosowane przez Beduinów, którzy to przyjaciół-kochanków zawsze nazywali kuzynami, chociaż nie byli ze sobą spokrewnieni.

W świat realiów wschodnich, nieznanymi ówczesnym Rosjanom, Sękowski wprowadza także poprzez inkrustowanie tłumaczonych tekstów zapożyczeniami leksykalnymi, głównie pochodzącymi z języka arabskiego. Wśród najczęściej występujących odnotowujemy takie wyrazy, jak: emir, kalif, szejk, kadi. Zapożyczenia te tłumacz traktuje jako znane potencjalnemu odbiorcy i tym samym rezygnuje z ich objaśnienia. Wiele jest jednak i takich pojęć, którym towarzyszą przypisy przybliżające czytelnikowi specyfikę świata orientalnego. Odwołując się do klasyfikacji przypisów tłumacza, podanej przez Elżbietę Skibińską¹², odsyłacze zamieszczone w przekładach Sękowskiego można określić jako przypisy encyklopedyczne, będące źródłem informacji niezbędnej dla właściwego zrozumienia tekstu. Różnorodny jest jednak zakres prezentowanych w nich wyjaśnień: od kilkuwyrazowych stwierdzeń o charakterze objaśnienia do dłuższych komentarzy, w sposób szczegółowy opisujących określone zjawisko czy też problem.

W analizowanych przekładach przygotowanych przez Sękowskiego krótkie przypisy spotykamy tylko wówczas, gdy w tłumaczeniu pojawiają się leksemy opatrzone gwiazdką, na przykład: *naib** (sekretarz sędziego, 21) czy też *kalem** (trzcina służąca do pisania, 247) – a od ich wyjaśnienia zależy zrozumienie przedstawionej w tekście w danym momencie

¹² „Przypisy tłumacza dają się klasyfikować, choć trudno czasem zastosować ostre i rozłączne kryteria; generalnie można je podzielić na przypisy encyklopedyczne, uzupełniające wiedzę czytelnika o elementy konieczne do zrozumienia treści komentowanego tekstu, oraz te, w których tłumacz ujawnia własne opinie; osobną kategorię tworzą przypisy »konwencjonalne«, wynikające z zasad edytorskich”. E. S k i b i ń s k a, *O przypisach tłumacza: wprowadzenie do lektury*, w: *Przypisy tłumacza*, red. E. Skibińska, Wrocław – Kraków 2009, s. 18.

treści. Dłuższe objaśnienia natomiast pojawiają się wtedy, gdy w tłumaczeniu mowa jest o zjawiskach charakterystycznych tylko dla krajów arabskich, z którymi potencjalni rosyjscy czytelnicy nigdy nie mieli możliwości zapoznania się. Na przykład tego typu objaśnienie spotykamy, gdy mowa jest o zjawisku „surab”, polegającym – jak wskazano w przypisie – na parowaniu ziemi, która z daleka wydaje się podobna do rzeki, jeziora i tym samym wprowadza w błąd wędrowca [227]. Bardziej rozbudowane objaśnienia występują także w przypadku pojawienia się w tekście nazw geograficznych. Wówczas tłumacz informuje nie tylko o położeniu geograficznym danego miejsca, ale także podaje dodatkowe informacje z nim związane, na przykład „Najd, część Pustyni Arabskiej, znana z hodowli koni rasowych. Niegdyś, tam na miejscu, za klacz zarodową płacili od 40 do 60 tysięcy piastrów” [227]. Dłuższego merytorycznego komentarza, zdaniem tłumacza, wymagały też informacje dotyczące charakterystyki ludzi Wschodu i ich upodobań. Na przykład, wyjaśniając tytuł arabskiej kasydy *Witeż konia bułanego*, Sękowski pisze, że „Arabowie zamieszkujący pustynie tak bardzo lubią swoje konie i tak są z nich dumni, że nadają sobie przydomki pochodzące od maści lub imion swoich rumaków” [227]. W innym miejscu, gdy Beduin, bohater tego samego utworu, twierdzi, że podczas wędrówki po pustyni kierunek wyznaczają mu gwiazdy, to w dodatkowym komentarzu tłumacza znajdujemy informację o charakterze uogólnienia: „Beduini, podróżując po pustynnych bezdrożach, zawsze kierują się gwiazdami” [231]. Z podobną reakcją Sękowskiego-translatora spotykamy się także wtedy, gdy w jednej z opowieści pojawia się słowo „dziryt”. Wówczas w przypisie można przeczytać dodatkową informację na temat tego typu broni: „Dziiryty Beduinów, zrobione z długiej i gibkiej trzciny, prawie zawsze z bagdadzkiej, nieustannie uginają się” [232]. Pełni ona rolę objaśnienia w stosunku do tekstu głównego, który brzmi: „Popatrz, jaki dziryt gibki/Pewną śmiercią grozi” [232].

Przytoczone przykłady przypisów, występujące w tłumaczeniach kilku pierwszych utworów z cyklu *Opowieści wschodnich* Sękowskiego, wskazują, że ich użycie przede wszystkim było zależne od doraźnej konieczności zrozumienia określonego pojęcia lub zjawiska, niezbędnego do dalszego śledzenia treści utworu. Innym powodem było dążenie tłumacza do objaśnienia zjawiska obcego, nieznanego potencjalnemu odbiorcy i przez to wymagającego bardziej szczegółowego opisu.

Jak widzimy, decyzję o charakterze i formie przypisu podejmuje sam translator, który, adresując swój przekład do konkretnego (rosyjskiego) odbiorcy, zakłada, że ten dysponuje tylko pewną niewielką wiedzą z zakresu Orientu, co nakazuje tłumaczowi przekazać w przypisie szerszą informację o świecie czytelnikowi nieznanym. Czyni to jednak w taki sposób, który nie zakłóca odbioru utworu. Tym samym Sękowski-tłumacz, korzystając ze swobody, jaką dają mu przypisy, wyraźnie ujawnia się w przekładzie, którego jest autorem. O takiej właśnie roli translatora pisze Skibińska:

Przypisy tłumacza są najbardziej widocznym świadectwem i śladem jego swobody, miejscem, gdzie najbardziej ujawnia się jego subiektywizm. To właśnie tłumacz, kiedy opatruje tekst przypisem, nie tylko decyduje o tym, które elementy tekstu głównego uzna za „godne” lub wymagające objaśnienia, ale też w objaśnienie to wpisuje własną hierarchię ważności rzeczy [...]. W ten sposób przypis tłumacza staje się polem ujawniania się jego niezależności – wolności autora przekładu¹³.

Oprócz leksyki orientalnej w tłumaczeniach Sękowskiego natrafiamy także na rosyjskie archaizmy, na przykład: *ваятель* ‘rzeźbiarz’, *дебри* ‘gęstwina’, *внуть* ‘na próżno’, *эграм* ‘arabski strój męski’. Wydaje się, że ich użycie ma na celu stylizowanie wypowiedzi, nadanie jej charakteru i ducha czasów, do których odwołuje się fabuła utworów. Wszystkie te zabiegi czynione są z umiarem, dzięki czemu wzbogacają warstwę językową przekładu i sprawiają, że tekst jest przejrzysty i klarowny, a kompetencje tłumacza wydają się wiarygodne i godne zaufania. Na te aspekty przekładów Sękowskiego zwraca też uwagę ukraińska badaczka, Wiera Piercewa:

Przekład O.I. Sękowskiego jest oryginalny: on [tłumacz – D.A.] umyślnie pozwala sobie na dosłowne tłumaczenie idiomów, używa obcej leksyki, archaizmów. Jednakże wszystko to pisarz czyni, zachowując umiar i wszystkie te chwytły tylko podkreślają lokalny, wschodni koloryt¹⁴.

¹³ Tamże, s. 19.

¹⁴ В. А. П е р ц е в а, *Восточные повести О. И. Сенковского*, www.rusnauka.com/4_SND_2013/Philologia/8_1 [dostęp: 30.01.2014].

Jak widzimy, w przedstawionych propozycjach translatorskich Sękowskiego klimat Orientu wydobywany jest w różnorodny sposób. Jednym z nich jest odpowiedni dobór utworów. Ich tematyka stwarza możliwość poznania nie tylko realiów życia ludzi Wschodu, ale też pokazuje cenione przez nich wartości, takie jak: wierna miłość, przyjaźń, wiara w sprawiedliwość, dobroć, uczciwość, szlachetność i wielkoduszność człowieka. Ponadto w analizowanych przez nas tłumaczeniach występują – przytaczane w oryginalnej postaci – liczne zwroty oraz leksyka pochodzące z języków orientalnych, a także merytoryczne komentarze o charakterze słownikowo-encyklopedycznym, dzięki czemu tłumacz z powodzeniem oddaje koloryt Wschodu. W tej szczególnej dbałości Sękowskiego-translatora o jak najwierniejsze ukazanie realiów Wschodu, pokazanie mentalności i mądrości jego mieszkańców, a także specyfiki języka, wyraźnie widoczne jest ukierunkowanie narracji na popularyzowanie wiedzy o Oriencie wśród rosyjskich odbiorców, żądnych zaspokojenia rozbudzonego przez romantyków – w tym także rosyjskich (Aleksander Puškin, Michał Lermontow, Aleksander Bestużew-Marliński) – głodu egzotyki. Takie zabieganie o czytelnika, swoiste skoncentrowanie na jego potrzebach było charakterystyczną cechą nie tylko wczesnych propozycji translatorskich Sękowskiego, ale także i jego późniejszej działalności. Jak wiadomo, zorientowanie na masowego odbiorcę to jeden z istotnych wyróżników zarówno beletrystycznej twórczości Barona Brambeusa, jak też i redagowanego przez niego popularnego pisma „Biblioteka dla Cztenija”.

The Oriental World in Joseph Senkovski's Translations of *Eastern Stories*

The article discusses Joseph Senkovski's early translation activities. Joseph Senkovski, born in an old Polish noble family, was a professor of St. Petersburg University, prolific writer, literary critic, and an editor of the Russian journal titled "Library for Reading". He is best remembered for having translated a series of literary works under the title *Eastern Stories* from the Oriental languages into Russian. In his translations Senkovski puts much attention to the faithful representation of Eastern reality, language, mentality and the wisdom of indigenous people. Senkovski's translations are aimed at a Russian reader who was not familiar with the Oriental world.

DARIA AMBROZIAK – doktor nauk humanistycznych, adiunkt w Instytucie Sławistyki Uniwersytetu Opolskiego. Zainteresowania naukowe: literatura rosyjska pierwszej połowy XIX wieku, rosyjska memuarystyka kobieca XIX wieku, polonica w literaturze i kulturze rosyjskiej.